

(29. децембар 2008, "Време")

Све сте ви то прочитали у булеварским листовима, имали сте коментар и пре него што сте прочитали наслове, али да вам Чича каже: некад се знало: кад су мирни Патријаршија, "Политика" и Црвена звезда, шеф може до поноћи да седи у Мадери.

А ово сада?

Црвена звезда – хапшење Џаје. "Политика" – телефонска смена главне уреднице. Патријаршија – спор око избора новог патријарха за живота старог. Војска – сукоб министра војног и начелника Генералштаба, а нико није позван на рапорт... И Српска радикална странка се поцепала тако што се знатан део радикала претворио у напредњаке, које, кад год се појаве за скупштинском говорницом, њихово старо јато омета лупањем длановима о клупе. Они им овако одговарају: "Је л' то лупа она рука која је била жену, због чега си осуђен на робију!" (Скупштинске белешке, 23. децембар). Тако се каже! Никад не треба рећи: "Је л' то гласа она рука која је..." Узгред речено, демократе и социјалисти су потписали декларацију о помирењу, која функционише боље него коалициони уговор ЗЕС. Некако се у сећање враћа оно како се некад, кад је за краља Милана прављена "фузионашка влада", иронично певало: "Радикали, либерали, браћо рођена..."

Пре него што донесете своје пресуде за губитак националне части, имајте на уму да је професор боемије Јаша Гробаров објавио књигу кратких прича под поучним насловом: "Прошlost је прошла".

КРИВА ОСМИЦА: "Да ли је било све чега се сећамо?", каже професор Драгољуб Мићуновић на отварању изложбе о '68. Четрдесет година је прошло од те осмице. Број осам је симбол равнотеже, толико има страна света главних и споредних, толико лотос има латица, а Шива појава, али у Србији је много тога обрнуто од светских закона па су управо године које завршавају на осам драматичне и преломне, на једну или другу страну: '18, '48, '68, '88.

За Србију је година 2008. била година великих искушења, но она нису изазвала смутно стање. Косово је прогласило независност, одржани су председнички и парламентарни избори, одступила је стара влада, а и нову већ потресају крупни спорови, а спорови у власти овде никад нису безазлени.

Потписан је после много натезања енергетски споразум са Русијом. Пропала је концесија за аутопут Хоргош–Пожега. Отпао је тендер за Бор.

Европа се указала два пута у изборним ноћима, али се некако удаљава као фатаморгана.

Скупштина Србије је 10. септембра донела Закон о потврђивању споразума о стабилизацији и придруживању између европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране. Другим речима, ратификовала је ССП.

Званични Београд је очекивао да после хапшења Радована Караџића и после ратификације тај споразум буде одмрзнут. То се није десило због одбијања Холандије да промени став док се Хагу не изруче сви бегунци или бар генерал Младић, за кога БИА процењује да је у таквом психичком стању да може бити опасан по околину.

Опозиција ће рећи да је на то одговорено повећањем сервилности, но пре ће бити да је реакција на то бриселско (хашко) одбијање била некако типично српска: нећете да нас примите, е, примићемо ми вас! Српска влада је у међувремену донела одлуку да од 1. јануара почне да примењује Споразум о стабилизацији и придруживању. То ће укинути царине на европску робу и смањити буџетски приход најмање за 150 милиона евра, а буџет је због кризе једва састављен, и док се овај текст пише сам, још није одобрен.

Упитана да ли је била против тога да се та рампа подиже сада, Дијана Драгутиновић у Скупштини каже да њој, као министарки финансија, не одговара да држава смањи приход, али да су с друге стране наше царине иначе високе, да није добро када заштита дуго траје и да привреда треба да се челичи. Неки либерал ће љутито објаснити да је то одлично, мада није јасно како болесник може да се излечи од анемије трчећи маратон. Видимо да то не важи за Форд и Крајслер. Иронија се не може односити на поменути министарку. Она заиста делује разложно. Како председница Славица Дејановић, Рачанка и Крагујевчанка ,вели по београдски: "Захваљујем госпођи министар (да, министар) на заиста разложном образложењу..."

Померени приоритет са 2008. на 2009: статус кандидата и бела шенген листа. Скептици, а њих је највише из бивше владе, израчунавају да ни то не може да се достигне, јер пре кандидатуре тај ССП треба да ратификује 27 држава, а још га није ратификовала ниједна, а и иду избори за Европски парламент.

И не мора. Имамо ми своје мале утехе, своје мале сатисфакције. Еуросонг, на пример. Бар знамо да организујемо журку, што нам је остало још од песме "Нека пукну сви наши душмани", разрађено у песми "Могу само да нас мрзе, они што нас не воле". А они, шта раде? Мењају правила гласања! Тако ће радити и кад стварно уђемо тамо и почнемо да гласамо у групи малих и презрених.

ВИСОК БЕЛИ ТАЛАС НА ПУЧЕНИ: Шалу на страну, времена су озбиљна. Србију запљускује светска криза, која се разгоревала баш кад је (или мало пошто је) економиста од каријере, премијер Цветковић, у експозеу наглашавао српске привредне циљеве: да се до 2012. године отвори 200.000 нових радних места, да се остваре велики инфраструктурни пројекти, да се заврши аутопут и модернизује железница на Коридору 10, да почне градња аутопута према јужном Јадрану, да се модернизује Коридор 7, и да почне градња гасовода "Јужни ток"...

После је то у пројекцији буџета преполовљено и над тим опозиција сада сеири.

Иначе, политичаре догађаји често демантују. Амерички председник Херберт Хувер је 25. октобра 1929, четири дана пре краха њујоршке берзе и почетка велике депресије, изјавио да је фундаментални бизнис Америке "на јасној и просперитетној основи", што је после било предмет вицева.

Има у томе једна друга намера: растеривање страха. Дијана Драгутиновић каже да се у економији често дешава оно чега се бојите. Ако сви почну да се боје да ће бити инфлације, биће инфлације, ако сви почну да се боје да ће банке пропасти и почну да подижу новац, оне ће пропасти.

Још није јасно како ће владајућа елита у Србији одговорити на кризу. Новац је скупљи, велика тржишта постају неприступачнија, не иде чак ни јефтине кинески бофл. И УС Стил преводи две пећи на минимални погон. А и члан српског кокуса из Илиноиса Род Благојевић је пред импичментом и мучи муку са својом пау-то-плау шемом.

Уверен-сам-да-је-радио-све-по-прописима Кришто не припада том соју – његов феномен је више експертска игра у којој се много добија, а да се ништа не плати – ако се на време побегне.

Што се тиче "казино капитализма" и "нове Понци ере" с Бернардом Мејдофом, треба поменути наше класике: Дафина Милановић је умрла 4. септембра 2008, а Газда Језда је почетком године био у бекству, по непоузданим медијима, некуд ка Екватору, пошто му је, због непојављивања пред судом, јемство активирано, а кућа на Дедињу одузета, што је, по некој традицији, и судбина кућа на Дедињу.

ДЕСЕТ БЕТОВЕНОВИХ СОНАТА: У нашем кокошињцу у ротацији (Езра Паунд) приче о најквалитетнијима слабо пролазе. Остаје државна тајна да Филхармонија обележава 80 година рада. Виолиниста Јован Колунџија на Коларцу обележава 40 година свог рада извођењем за четири вечери свих десет соната за виолину и клавир Лудвига ван Бетовена, што је ваљда равно освајању врха К2 на Хималајима (8611 метара, најтежи успон). Народни музеј упозорава на проблем због одлагања реконструкције зграде и на услове у којима се чува 400.000 артефаката регистрованих као културна добра. Београђани петицијом бране књижару "Геца Кон" од лудила приватизације (Хабермас). Министарство? Припрема шеснаесту измењену верзију закона о информисању. Маћеха гланца огледало не би ли коначно рекло да је она најлепша на свету.

Медији, наравно, јесу у већини прљави и зли, а и још додатно покварени тржишном утакмицом и нашим тешким менталитетом, али ипак треба имати у виду прво медијско правило које каже: "Не љутите се на лава, зато што хоће да вас поједе."

Наше политичке и социјалне драме су велике, али је драматургија клишетизирана. Чудно је што томе доприноси и туце драматурга и књижевника у политици. Много излизаних памфлета објављено је и ове године. Нико не пише успешне приче о неуспешним људима, из којих се од Херста наовамо састоје добре новине. А, што каже онај Сурчинац за неки уочени алфа ромео: "Зове!"

Неке овогодишње драме испод звездане прашине одсликавале су дух времена и ону игру с ђаволом коју људи обично губе. Када је из Београда кренуо са тренинга ватерполо репрезентације у Нови Сад, Данило Икодиновић је 27. јуна својим мотором ударио у возило које му је долазило из супротног смера. Наш новинар описивао је тај мотор, беше ли јамаха, са више еротике него што је до тада било у песмама Наташе Беквалац, која замало да остане удовица. По неким извештајима изгледа да су поред тог фетиша брзине, неку улогу играли и промили алкохола. Тешко је повредио главу и руку. Ону Златну Руку. Операција је трајала чак осам часова (од петка 27. јуна у 21 сат до суботе ујутро у 5 часова), а руку микрохирурга нису тако хвалили. Ватерполисти, спортска и сва медијска јавност били су уз Дачу и његову супругу певачицу Наташу Беквалац, чији лик, чини се, носи истетовиран на мишици, уз њихову кћеркицу Хану, чије је име, наводно, истетовирао на врату, и његову ћерку из првог брака Андреу. Наташа Беквалац показује узорну приврженост супруге рањеног хероја и пожртвоване мајке, готово као Жаклина Кенеди. Ерупција емоција. Један видео-клип је носио наслов: "Исусе, дај му лавље срце да преживи", а један текст: "Не брже од живота!"

Има и поучних прича о опасностима мирнодопског живота о којима је сатирично писао још Радоје Домановић описујући своју стрину која је говорила: "Зашто седиш поред прозора, неко ће бацити камен и разбиће ти главу?" Само смо ми у "Времену", умишљени какви смо, заобишли ону незаобилазну бизарну причу са срећним крајем о Горану Бреговићу, шефу Бијелог дугмета и Оркестра за свадбе и сахране који је пожелео питу од вишања. Неопрезно се попео на високо дрво да набере вишње у свом дворишту на Сењаку, и замало да обере бостан. Пао и повредио кичму. Опоравио се уз помоћ софистициране медицинске интервенције (кажу да је била врхунска, руку микрохирурга опет нико не помиње ни тајне његове племените вештине), а и глава босанска је ваљда нешто допринела, па ено га, опет свира у оном белом оделу, хвала буди богу што даје задовољства души народној.

Нећете и ви ваљда преко хлеба и питу од вишања!? Не тражите пошто-пото причу с тужним крајем. Нису цабе оног посланика деведесет прве спречили да је исприча. ("Али људи, прича има тужан крај...", март 1991). Седите, попијте кафу с увећаном акцизом. Изујте се, погледајте белешке о десет догађаја 2008, па закључите сами које је доба и кога бисте гађали ципелом ко Арапин Буша – министра, владу или генерала.

А онда се, бар неколико дана, препустите тао принципу: "Не чинећи ништа, постићи све..." Ако вам је страна источњачка мудрост, а ђаво вам не да мира, ако вам на овом месту недостаје препорука Шта да се ради у овим приликама, што је обавеза коју намеће нова политичка коректност, потражите одговор у старој причи Јаше Гробарова, која носи наслов: "Крстио бих јариће!"

□

1. Председнички избори

□

□

У председничкој кампањи доминирала је тема наставка европских интеграција као историјски императив, уз истовремено енергично одбијање могућности да се прихвати противправно проглашење независности Косова.

За председника Србије изабран је кандидат Демократске странке Борис Тадић, што је на улицама и у медијима слављено као победа проевропских снага у Србији.

Тадић је освојио 2.304.467 гласова или 50,31 одсто, док је његов противкандидат Томислав Николић из Српске радикалне странке освојио 2.197.155 гласова или 47,97 одсто. Први круг избора за председника Србије одржан је 20. јануара, а пошто ниједан кандидат није добио већину гласова бирача који су гласали, гласање је поновљено 3. фебруара, када су грађани бирали између два председничка кандидата – Тадића и Николића. Први круг председничких избора у Србији практично је представљао меч двојице фаворита, мада је било девет кандидата. Радикал Николић и демократа Тадић сакупили су чак 84 одсто оних који су гласали 20. јануара. У односу на први круг председничких избора 2004. они су знатно поправили своје резултате. После начелног договора Тадића и Коштунице о уговору о руском гасу било је очекивања да ће Коштуничина Демократска странка Србије подржати Тадића, али то се није десило.

Подизању температуре допринело је и то што је било очигледно да народњачка коалиција (В. Илић, В. Коштуница) неће подржати Б. Тадића због његовог одбијања да се у дотадашњи коалициони споразум између ДС, Г17, ДСС и НС унесу одредбе о томе да се однос Србије са ЕУ услови признавањем Косова као целовитог дела Србије.

У неким тренуцима полемика о Косову и Европи била је оштрија између чланица дотадашње владајуће коалиције него између два најсупротстављенија кандидата, Б. Тадића и Т. Николића. Та полемика је била увод у распад владајуће коалиције и касније расписивање парламентарних избора за 11. мај 2008.

2. Независност Косова

Две недеље после председничких избора у Србији дошло је до унилатералног проглашења независности Косова 17. фебруара 2008. У Србији је настало комешање. Чланови удружења бораца из ратова 1990. и 1999. године окупљају се на Тргу краља Милана у Нишу. Одржани су бурни протести у Београду и Новом Саду, током којих је повређено 47 особа, од тога 20 полицајаца. Неколико десетина хиљада људи протестовало је у српским срединама на Косову и Метохији у северној Косовској Митровици, Грачаници, Штрпцу и Ранилугу с поруком "Бојкотујте" и "Не дамо Косово". Протестним саопштењем огласили су се Српска академија наука и уметности, Савез самосталних синдиката Србије и Удружење судија. После договора председника Тадића, премијера Коштунице и заменика Српске радикалне странке Николића, портпарол ДСС-а саопштава да ће Влада Србије у сарадњи са парламентарним странкама наредних дана организовати мирне протесте. Министарство за Косово и Метохију покренуло је медијску кампању "Косово је Србија" чији су део представљали билборди на којима су били таквој кампањи уподобљени цитати изјава Абрахама Линколна, Џорџа Вашингтона, Винстона Черчила, Шарла де Гола, Џона Ф. Кенедија и Вилија Бранта. Код Народне скупштине у Београду је 21. фебруара 2008. године у 17 сати организован протестни скуп под називом "Косово је Србија". Министарство унутрашњих послова Србије саопштило је да је на митингу било више од пола милиона људи. После тога, окупљени су се упутили ка храму Светог Саве на молебан за Србе са Косова и Метохије.

Од главне масе одвојио се део од неколико стотина људи и отпочео nerede у којима је једна особа погинула, а повређено 130 особа – 78 грађана и 52 полицајаца. Приведене су 192 особе. Нападнуто је неколико амбасада.

Испоставило се да је особа настрадала током паљења америчке амбасаде студент из избегличке породице с Косова која живи у Новом Саду.

Разгорела се и политичка полемика о томе да ли је требало организовати високо ризичан скуп и о томе зашто на скупу није присуствовао председник Србије Борис Тадић.

У Мердару је дошло до напетости после одлуке КФОР-а да блокира прелаз и не дозволи аутобусима из централне Србије пролаз ка Митровици. Спаљени су објекти на граничном прелазу. Протест у Митровици су разбиле међународне снаге, а због тога је касније вођена истрага у УН-у. Враћени су на консултације амбасадори Србије из свих земаља које су признале независност Косова.

Нереди су се постепено смирили, али парола "Косово је Србија" играће неку улогу у парламентарним изборима који ће уследити.

Нова влада је деловала дипломатским и правним средствима. За српски предлог резолуције да се Међународни суд правде изјасни о легалности проглашења независности Косова гласало је 77 чланица УН-а, а против тог предлога гласало је само њих шест – САД, Албанија и острвске државице Науру, Палау, Маршалска Острва и Микронезија.

Потом је ускраћено гостопримство амбасадорима Црне Горе и Македоније и то због тога што су Подгорица и Скопље признали независност Косова дан после српског успеха у Њујорку. У Скупштини Србије опозиција је тај потез супротстављала чињеници да је нова српска влада 9. октобра донела одлуку да врати амбасадоре Србије који су позвани на консултације у Београд из држава које су раније признале независност Косова...

Званични Београд се држи става да су Косово и евроинтеграција два одвојена питања и супротставља се новим притисцима на Србију и повезивању та два питања. Влада одбацује и сумњичења опозиције да испод жита намерава да прихвати распоређивање мисије Еулекс без одобрење Савета безбедности. Београд са представницима УН-а преговара о преустројству УНМИК-а који има такво одобрење. Генерални секретар Савета безбедности Бан Ки Мун води дијалог са Београдом о шест кључних области од

заједничког интереса, укључујући полицију, судове, царину, транспорт и инфраструктуру, границе и српску културну баштину. Србија бележи други успех на тешком терену, у Уједињеним нацијама: у Савету безбедности се усаглашава председничко саопштење о томе да мисија Еулекс буде одобрена од стране Савета безбедности.

Држећи се председничког саопштења СБ-а Београд пристаје на распоређивање Еулекса које почиње 9. децембра. У изјавама провејава задовољство тиме што ће Еулекс бити под кишобраном Уједињених нација. Чини се, ипак, да распоређивање Еулекса не пролази без извесне конфузије.

Шеф Еулекса Ив де Кермабон, на пример, изјављује да је високи представник ЕУ Хавијер Солана његов надређени, то јест да он не прима наредбе од Уједињених нација. Опозиција (ДСС, СРС) због распоређивања Еулекса изнуђује расправу о поверењу српској влади у којој тврди да садржај председничког саопштења СБ-а није обавезујући у оној мери у којој то тврди српска влада. Иницијативу је образлагао бивши министар за КиМ Слободан Самарџић из ДСС-а. Министар спољних послова Јеремић позива опозицију на сарадњу понављајући да без тога Србија неће успети да одбрани Косово. Напредњаци, радикали и народњаци кажу да позив долази касно, а либерали оптужују демократе да настављају Коштуничину политику о Косову. До гласања о поверењу влади не долази јер у дану гласање само 123 посланика стављају картице у посланичке јединице, дакле нема кворума за одлучивање о поверењу влади.

3. Стара песма о новој влади

После проглашења независности Косова политичка криза у Србији је била продубљена. Радикали су предложили да Скупштина усвоји резолуцију о заштити територијалног интегритета у којој се између осталог каже да ће Београд преговарати о пријему у чланство Европске уније, само уколико ова јасно и недвосмислено потврди целовитост државне територије Републике Србије. Коштуничини народњаци и СРС најавили су да ће за њу гласати, а демократе, Г17 плус, ЛДП и мањине су се оштро успротивили.

Влада је била блокирана због неслагања између Коштуничиног и Тадићевог блока. Коштуничина партија предлаже да се у Србији одржи референдум на тему: "Да ли Србија треба да иде у Европску унију с Косовом или без њега".

Влада Републике Србије је упутила председнику Републике Предлог о распуштању Народне скупштине и расписивању ванредних парламентарних избора за 11. мај 2008:

"Установљено је да Влада Србије више нема јединствену и заједничку политику..."

Председник Републике је 13. марта 2008. донео указ о распуштању скупштине изабране 21. јануара 2007. и одлуку о расписивању избора.

Тиме је формално завршен период кохабитације председника Србије Тадића и премијера Коштунице који је трајао непуне четири године (од 2004. до 2008) а за резултат је имао усаглашену политику о Косову. Током тог периода (2006) донет је и на референдуму потврђен нови устав Србије, а уз прекиде вођени су и завршени преговори о Споразуму о стабилизацији и придруживању Србије Европској унији.

Ванредни парламентарни избори одржани су 11. маја 2008. На овим изборима је гласало 4.141.176 или чак 61,35 одсто од укупног броја бирача уписаних у бирачки списак. Од укупно 22 изборне листе посланичке мандате добило је осам, од којих пет листа које су испуниле изборни цензус од најмање пет одсто, и три листе националних мањина. Највише мандата, 102, добила је изборна листа За европску Србију (ЗЕС), коју је предводила Демократска странка (ДС), а следе Српска радикална странка (СРС) са 78, коалиција Демократска странка Србије (ДСС) – Нова Србија (НС) са 30, коалиција Социјалистичка партија Србије (СПС) – Партија уједињених пензионера Србије (ПУПС) – Јединствена Србија (ЈС) са 20, Либерално демократска партија (ЛДП) са 13, и три странке националних мањина са укупно седам мандата. Ниједна странка није добила потребан број мандата (126) да би могла самостално да формира владу, па су биле у изгледу, односно политички могуће, две коалиције: (ДСС–НС/СРС/СПС–ПУПС–ЈС или ЗЕС/СПС–ПУПС–ЈС), што је зависило од одлуке коалиције окупљене око СПС-а. Преговори прве радикално-народњачко-социјалистичке групације нису успели и формирана је друга демократско-социјалистичка коалиција када је групација око СПС-а постигла споразум са ЗЕС. Месец дана после избора формирана је проевропска влада Србије коју чине коалиције окупљене око Демократске странке (ЗЕС) и Социјалистичке партије Србије (СПС–ПУПС–ЈС). У влади заправо учествује 11 партија из четири коалиције.

За премијера је изабран Мирко Цветковић, дотадашњи министар финансија у Коштуничиној коалиционој влади. У Ћинђићевој влади он је био заменик министра и

директор Агенције за приватизацију.

До првог прегласавања у влади дошло је поводом руског споразума, а у неколико наврата због уцена мањих партнера владина већина је позајмљивала гласове од опозиције. Шта се може закључити о перспективи те владе, кад министар Динкић два пута у недељу дана изјави: "Ја се никад горе нисам осећао у некој влади или у некој државној институцији." Спорови се брзо множе па можда не треба искључити ни то да неко из владе изађе, а ни то да се негде између Светог Саве и Васкрса опет чује она обавезујућа реченица: "Установљено је да Влада Србије више нема јединствену и заједничку политику..."

4. Поношево упозорење

Генерал-потпуковник Здравко Понош изрекао је 24. децембра 2008. до сада најжешћу критику Министарства одбране. У Интервјуу "Политици" он је рекао да реформа војске стоји, да држава нема никакав план о томе, да је пројекција професионалне војске до 2010. неостварива, да је финансијска одрживост тог система крајње спорна; да се бројно стање мења на штету оперативног дела система, да војска данас има 19.500 плаћених људи у свом саставу, а Министарство одбране 10.000, да Генералштаб има 192 пуковничка места, а Министарство одбране 476, да Војска има 28 генералских места, а Министарство одбране 15.

Подаци које Понош износи јесу убедљиви. Питање је само да ли је природније да то изрази преко новина или у рапорту председнику Републике. Он је изјавио што је изјавио, објашњавајући разлоге за недолазак начелника Генералштаба Војске Србије и чланова његовог најужег колегијума на новогодишњи и божићни пријем Министарства одбране. Из Министарства одбране су одговорили, како је речено РТС-у, да је деловање генерала Поноша у домаћој и иностраној јавности нанело велику штету угледу Војске, систему одбране и држави у целини и угрозило демократски поредак. По неким медијима, а у овим приликама раде и кухиње, влада је јединствено стала уз министра. Влада, међутим, не командује војском. А уз то, пре овог иступа генерал-потпуковника Поноша министар одбране Шутановац је 23. новембра 2008. изјавио нешто што се бар делимично слаже с оним што је рекао Понош, да професионализација Војске Србије неће бити завршена до краја 2010. године, ако буџет Војске буде смањен, и да ће смањењем војног буџета бити онемогућена професионализација војске, чиме ће бити нанета штета не само Министарству већ целокупном друштву.

Радикал Тодоровић је критиковао генерала због непоштовања цивилне власти и сазвао седницу скупштинског одбора за одбрану и безбедност. Понош је на седници тог одбора рекао да то није његов лични рат са министром војним Шутановцем ("Српска војска није ни моја ни његова, ни ваша."), да остаје при ономе што је рекао и да грађани имају право да знају да ли ће Србија бити безбедна 2010. и 2015. године. То би могло да значи да се одлучио за јавни иступ и зато што његови интерни приговори нису уважавани.

Понош је нагласио да држава нема стратегију националне безбедности, па у складу с тим ни стратегију одбране. Стратегију одбране иначе усваја Скупштина. На сајту Министарства одбране постоји Нацрт стратегије националне безбедности и Нацрт стратегије одбране, с позивом на јавну расправу. У Нацрту стратегије одбране Србије упозорава се да безбедност Србије може да буде угрожена и оружаном побуном и сепаратистичким тежњама (посебно се упозорава на могућу ескалацију насиља на Косову и Метохији, која би могла да буде извор дестабилизације ширег региона са тежим последицама), а помиње се и терористичко деловање (видети www.време.цом).

Председник Републике Борис Тадић, који по члану 112 Устава Србије командује Војском и поставља, унапређује и разрешава официре Војске Србије, изјављује у међувремену да увек постоји могућности да носиоци одређених државних функција имају нека различита мишљења, али и да то не може да буде извор нестабилности било ког система, а посебно не система одбране. Каже да ће благовремено донети одговарајуће одлуке.

5. Гасни споразум

Председници Русије и Србије, Дмитриј Медведев и Борис Тадић, потписали су 24. децембра у Москви заједничку изјаву о стратешком значају енергетике у сарадњи двеју земаља. У њиховом присуству су потом потписани: споразум о купопродаји НИС-а и документи о изградњи гасовода "Јужни ток" и складишта гаса у Банатском двору. Заменик председника Управног одбора Гаспрома Александар Медведев тврди да ће обим руских инвестиција у Србију, према споразумима који су потписани, износити од милијарду до 2,5 милијарди долара. Покушаји српске стране да добије финансијске гаранције за будућа улагања нису успели, а уместо тога за годину дана председник Србије Тадић добио је гаранције два руска председника, Путина пре годину дана и Медведева сада.

Политички споразум предвиђа изградњу магистралног гасовода кроз Србију, подземног складишта гаса у Банатском Двору и модернизацију Нафтне индустрије Србије. Гаспромнефт, како је наведено у Споразуму, треба да учествује у заједничкој изградњи гасовода "Јужни ток" кроз Србију, да буде власник 51 одсто тог гасовода и да учествује у изградњи подземног складишта гаса у Банатском Двору. Највише спорова изазвала је одредба да Гаспромнефт по цени од 400 милиона евра купи 51 одсто деоница НИС-а. Гаспром се на крају обавезао да инвестира додатних 547 милиона евра из кредита чији је рок трајања 14 година. Од те ће суме у реконструкцију и модернизацију рафинерија до 2012. године бити уложено 487 милиона евра, док ће у заштиту животне околине бити инвестирано 60 милиона евра.

С руске стране гарантовано је да ће то бити уложено без обзира на светску кризу. Када је енергетски споразум с Русима потписан 25. јануара у Москви, у бившој Коштуничиној влади је шкрипало јер је Динкић био против. Шкрипало је због тог уговора и у новој влади. ЛДП, ЛСВ и Г17 плус који су оспоравали уговор указивали су на то да је вредност НИС-а знатно виша од уговорене цене, а други су понављали да би инсистирање на вишој цени НИС-а угрозило дугорочно важан пројекта "Јужни ток" и замерали што није истовремено поново процењивана и вредност гасног аранжмана.

Руски споразум је подржавала већина посланичких група у петак 5. септембра, осим Савеза војвођанских Мађара, Лиге социјалдемократа Војводине (чланице владајуће коалиције) и посланика ЛДП-а који су се користили и парламентарном опструкцијом. Онда је тема покренута још једном поводом повећане цене гаса. ЛДП је упутио и тужбу Уставном суду, који је од Скупштине затражио мишљење. Тврде да је продајом НИС-а угрожен суверенитет Србије. Колико се памти, први пут у овом случају користе тај појам.

С друге стране, председник Економског савета и посланик Демократске странке Србије Ненад Поповић понављао је да Споразум штити српске националне интересе, а не интересе неких земаља и нафтних лобија из окружења, лобија који настоје да спрече Гаспром да уђе у Србију и да спрече сваки утицај Русије у Србији.

На седници Владе Србије 12. децембра 2008. промењен је састав српског преговарачког тима. Млађан Динкић, потпредседник Владе, поднео је оставку на место шефа радне групе за преговоре са Руском Федерацијом о примени међудржавног енергетског споразума. Министри Г17 плус су били против продаје НИС-а, а уздржани кад је у питању гасни споразум.

6. "Бен торнати"

"Бен торнати" (Срећан повратак), ова парола на згради крагујевачке општине намењена је Фијату који намерава да у Крагујевцу крајем 2009. почне производњу 200.000 аутомобила годишње. Према писању штампе, то би могао бити редизајнирани фића, а онда су помињани други модели. Фића се овде производио тридесет година, од 1955. до 1985. Отишао је с траке и југо.

Потпредседник Владе Србије Динкић и председник Фијат групе Маркионе (сви запазили да је био у џемперу) потписали су у Палати "Србија" у Београду 29. септембра уговор о новој заједничкој ауто-компанији. У њој Фијат има 67 одсто власништва, а Влада Србије 33 одсто. Почетни улог Србије износиће 50 милиона евра у новцу и исто толико у имовини фабрике Застава, а Фијат улаже 200 милиона евра у новцу. Српски премијер Цветковић рачуна да би укупне инвестиције могле да пређу милијарду евра пошто је и са Ивеком и Мањети Марелијем потписан Меморандум о производњи аутобуса и привредних возила.

Склапању уговора допринело је и то што је српска влада најавила велика улагања у инфраструктуру и обећала бенефиције инвеститору који преузме фабрику за чије одржавање је из српског буџета потрошено 500 милиона евра у последњих осам година.

Своју рачуницу има и Фијат, који је за годину дана потписао 29 уговора с конкурентима ради смањења трошкова. Прошле године Фијатова производња аутомобила, која је имала губитке од милијарду евра, постала је профитабилна, али овог јуна забележен је пад продаје од 19,5 одсто због укидања италијанских субвенција кад се стари аутомобил уз доплату замењује за нов. Од септембра до новембра због смањене продаје четири од пет Фијатових фабрика не раде по једну недељу у месецу.

7. Хапшење Радована Караџића

Радован Караџић је ухапшен у Београду 21. јула 2008. године око 21 час, према званичним информацијама. На конференцији за штампу 22. јула 2008. председник Националног савета за сарадњу с Хашким трибуналом Расим Љајић и тужилац за ратне

злочине Србије Владимир Вукчевић су саопштили да се Караџић у периоду који је непосредно претходио хапшењу крио под лажним именом др Драган Давид Дабић и бавио се алтернативном медицином у приватној ординацији на Новом Београду, а и да је учествовао на неколико јавних предавања у Србији којима је присуствовало стотину људи и објављивао фељтон у часопису "Здрав живот". Испоставило се да је лична карта на име Драгана Дабића издата у Руми 1999, да су сви подаци из личне карте идентични, само је слика замењена. На првим јавно приказаним фотографијама Караџић је био непрепознатљив — седе косе везане у реп, дуге седе браде и бркова и са наочарима.

Вест о Караџићевом хапшењу примљена је са изненађењем и одражава поделу у српском мњењу у односу на Хашки суд. Из прохашке либерално-демократске групације оптужују Коштуницу што се то није десило раније. Представници владајућих странака тврде да је Србија тим хапшењем корак ближе Европској унији. Најзанимљивија је реакција СПС-а. Председница Скупштине Србије Славица Ђукић-Дејановић изјавила је да међународно право и домаћи закони морају да буду поштовани. На другој страни, тадашњи генерални секретар Српске радикалне странке Вучић изјављује да хапшење Караџића представља "језиву вест" за Србију. Радикали су на Тргу Републике организовали протестни митинг. На ободима тог митинга групе навијача су се сукобиле с полицијом. Било је повређених. Један од њих, Ранко Панић, умро је касније од последица ударца у стомак. Истрага о томе није још завршена.

Након што је министарка правде Владе Србије Снежана Маловић потписала одлуку о изручењу, у складу са Законом о сарадњи са Хашким трибуналом, Караџић је 30. јула 2008. године у 3.45 изведен из зграде Окружног суда у Београду и пребачен на београдски аеродром "Никола Тесла". Прво је пребачен авионом Владе Србије из Београда у Ротердам где је стигао око 6.30 ујутру, а потом у затвор у Схевенинген. Караџић је пред судом изјавио да је намеравао да се преда Хашком трибуналу у периоду 1996–1998, али да то није учинио из страха за сопствену безбедност након споразума склопљеног са тадашњим америчким послаником за Балкан Ричардом Холбруком. Као и у ранијим приликама, Холбрук је демантовао да је постојао било какав политички споразум са Караџићем, а деманти је изнео и портпарол Стејт департмента. Судско веће није узело у обзир причу о "дилу".

Званични Београд је очекивао да ће после тог хапшења са Србије бити скинута анатема због несарадње с Хагом, али до битне промене није дошло због тога што Холандија неће да гласа у корист Србије док не буде ухапшен генерал Младић. Министру Јеремићу је један колега рекао: "Ухапсили сте погрешног бегунца!" Шалио се, мада никоме није до шале.

8. Јесен патријарха

□

□

У капели светог Симеона Мироточивог у београдској Патријаршији 11. децембра је почело редовно јесење заседање Светог архијерејског Сабора Српске православне цркве, на којем би требало да се расправља и о молби патријарха Павла за повлачење из активне службе.

Свети архијерејски синод је 24. октобра саопштио да је патријарх Павле, који се од 13. новембра 2007. године налази на лечењу на Војномедицинској академији, поднео молбу којом, због здравствених разлога и немоћи, од Сабора тражи да му се на јесењем заседању одобри повлачење из активне службе.

У историји Српске православне цркве има више примера да је нови поглавар биран за живота претходног; патријарх Павле је 1990. године заменио патријарха Германа, док је он још био у животу, Свети Сава Немањић се повукао да би путовао у Свету земљу, за живота се повукао и његов наследник св. Арсеније, а између осталих, због болести се повукао и Максим Скопљанац, кога је наследио Арсеније ИИИ Чарнојевић, предводник Велике сеобу Срба 1690. године.

Као кандидати за патријарха у штампи су помињани митрополит црногорско-приморски Амфилохије, владика нишки Иринеј, епископ жички Хризостом, епископ захумско-херцеговачки Григорије и епископ браничевски Игњатије. Један од начина избора патријарха јесте да се најпре гласовима епископа одреде тројица кандидата, а да се затим извлачењем једне од цедуљица из путира, у цркви би рекли уз присуство светог духа, одреди ко ће бити нови патријарх, но Устав се може мењати. Да је расправа о томе била жестока, сведочи писмо епископа Григорија које је доспело у штампу: "Чула су се свакојака размишљања, најчешће о неаутентичности патријарховог потписа (Лаврентије, Јефрем, Никанор). О томе постоји писмена представка епископа Јефрема, која је до саме сржи доводила у питање молбу Његове светости и свако дјеловање Светог архијерејског синода у вези са том молбом. На то је митрополит

Амфилохије одговорио да је то увреда и да је неприхватљиво све што је написао епископ Јефрем, рекавши при том изричито да се патријарх мора бирати.

Говорили су и други (Игњатије, Фотије, Максим, Иринеј), не много, али размишљајући у истом правцу – да је 'све јасно и логично' и да нема потребе за даљим објашњењима, него да треба дјелати. Међутим, десило се нешто сасвим неочекивано. На самом крају послеподневног засиједања првог дана рада Сабора, тачно у 19 часова, предсједавајући митрополит Амфилохије устао је и рекао: 'Пошто видимо да већина није за усвајање молбе Његове светости, нека наша одлука буде да умолимо Његову светост да и даље остане на трону СПЦ.'

Без икаквог ваљаног разлога увели смо ванредно стање у живот наше цркве, а зашто? Није ни рат, нити глад, ни епидемија, нити шта слично посриједи."

9. Олимпијско сребро

На Олимпијским играма у Пекингу, Милорад Чавић је 16. августа 2008. освојио сребрну медаљу у трци на 100 м делфин. Већи део трке био је убедљиво први, али је изгубио од Фелпса за једну стотинку, у Србији се сматра, под сумњивим околностима. Можда је први додирнуо ивицу базена, али тај додир није забележила техника. Пре тога, 14. августа, Чавић је оборио олимпијски рекорд у дисциплини 100 м делфин, завршивши испред Мајкла Фелпса, а такође је забележио и најбоље време у полуфиналу.

Публика воли тог момка. На Европском првенству у Ајндховену у марту 2008, Чавић је освојио златну медаљу у дисциплини 50 м делфин, оборивши два пута у два дана европски рекорд. Европска пливачка федерација је Чавића дисквалификовала са даљег такмичења у Ајндховену, укључујући и трку на 100 м делфин, зато што је приликом примања медаље носио мајицу са натписом "Косово је Србија". Дисквалификација је касније суспендована и признат му је рекорд. Некако је прича о том момку ове године била за длаку "богатија" од приче о Новаку Ђоковићу, који је од 9. јула 2007. трећи играч на АТП листи, и који је освојио бронзану медаљу на Олимпијским играма 2008. у Пекингу, па и изнад драме на врху ВТА листе где Јелена Јанковић завршава годину као прва на листи, а Ана Ивановић, која је била прва, сада је на четвртој позицији.

10. Џаја

Само неколико дана пошто је постао директор свих репрезентација Србије и потпредседник ФС-а Србије, бивши играч и председник ФК Црвена звезда Драган Џајић приведен је 5. фебруара 2008. на информативни разговор у МУП Србије, а 7. фебруара против њега је покренута истрага. Сумњичен је да је злоупотребио службени положај, и фалсификовао документа и прибавио противправну корист приликом трансфера некадашњег играча Звезде Друлића, а као нерегуларни помињани су и трансфери Пјановића, Жигића, Огњеновића, Станковића, Његуша и Видића.

Хапшење је објашњавано као наставак државне борбе против корупције у спорту. Поред Џајића ухапшени су Владимир Цветковић и Милош Маринковић из Црвене звезде. Кривична пријава, је 25. септембра поднета против бившег председника Фудбалског савеза Србије Звездана Терзића. Милован Никодиновић, бивши генерални секретар Заједница фудбалских прволигаша, ухапшен је 11. априла због сумњи да је помогао Терзићу око нелегалног трансфера Грубача. Сумњичи се Владимир Булатовић, генерални директор ОФК-а Београд, и многи други.

Џајић је из Централног затвора пребачен на ВМА због проблема са простатом, која му је оперисана, а показало се да има и сужење крвних судова срца. До одлуке о пуштању из притвора 4. јула, у болесничком апартману био је под надзором полиције. Притвор Џајићу је укинуо Врховни суд Србије. Окружно тужилаштво у Београду је децембра 2008. затражило проширење истраге против њега због сумњивог трансфера Дудића у португалску Бенфику. То је било четврто проширење истраге.

Џајић је 26. септембра узео црногорско држављанство, које је добио на свој захтев, а уз сагласност како МУП-а Црне Горе тако и њиховог Министарства за спорт, културу и омладину. Унија Рома Србије му је нудила да буде на њеној листи на парламентарним изборима. Адвокати тврде да је невин, а штампа му је мање-више наклоњена, али све изгледа некако мучно.

Штета што та прича о голгетеру има тужан крај.

А какав је то гол био! У Купу нација 5. јуна 1968. у Фиренци, у Италији, Џајић против

Земља Србија 2008.

Пише: Милан Милошевић
среда, 31 децембар 2008 16:29

светских шампиона Енглеза у трку дрибла свог чувара Вилсона, у шеснаестерцу баца на колена капитена Мура и лобује Бенкса. Југославија улази у финале.

(Које је изгубила од Италије, пошто се нама радост, по неком вишем закону, увек, пре или после, поквари...)